

HABİTAT- II ZİRVESİNE HAZIR MIYIZ?...

Oktay EKİNCİ

Mimarlar Odası

İstanbul Büyükşehir Şubesi Başkanı

Türkiye, yaklaşık iki yıldır 20. yüzyılın son büyük uluslararası buluşmasına evsahipliği yapmaya hazırlanıyor. 1996'nın Haziran ayında İstanbul'da gerçekleştirilecek olan **HABİTAT-II Dünya Kent Zirvesi**'nin tarihi yaklaştıkça, 180'i aşkın ülkeden en az 30 bin kişiyi ağırlamak anlamına gelen bu görkemli evsahipliğinin hazırlıkları daha da yoğunlaşıyor.

Başbakanlık tarafından HABİTAT-II'nin organizasyonu ve koordinasyonu görevlendirilen **Toplu Konut İdaresi (TOKİ)**, bir yandan Türkiye'nin bu zirveye götüreceği "**ulusal raporun**" yazımı için geniş katılımlı komite ve komisyonlarla yoğun bir gayret içerisindeyken, öbür yandan yine bu zirve için İstanbul'daki toplantı, konferans, konaklama ve sergi mekanlarını da düzenlemeye çalışıyor.

Son günlerde bu hummalı faaliyete reklam ve tanıtım sektörü de katılmaya başladı. Böylece artık 1996'nın Haziran ayına kadar HABİTAT - II tüm ülkede gündemin başköşesine oturacak. Yine son günlerdeki ilanlarda öne çıkan çarpıcı slogandaki gibi, Türkiye "**6 milyar dünyalıyı**" İstanbul'da ağırlamak için belki de tüm tarihsel

dönemlerin en büyük evsahipliği organizasyonunun keyfini, sorumluluğunu ve sorunlarını birlikte yaşayacak...

Peki, ama, acaba bu 6 milyar dünyalı, Türkiye'ye ve İstanbul'a neden geliyor? HABİTAT ne demektir ve bu dev ev sahipliği acaba neyi amaçlamaktadır?

Kuşkusuz bu sorunların yanıtları ilgili çevrelerde bilinmekle birlikte, geniş "**İlgisiz**" çevrelerde henüz bu konuda yeterli bir bilgilendirme olduğunu söylemek mümkün değil.

Hele, yine bu 6 milyar dünyalıyı temsil etmek üzere ülkemize gelecek olan yaklaşık 30 bin kişinin, öyle sanıldığı gibi "**ağır misafirler**" olarak da değil, "**kendi keselerinden yiyip içecek ve konaklayacak**" türden konuklar olduğu da göz önüne alınırsa,

HABİTAT konusunda duyarlı, uzman ya da resmi görevli olan çevrelerin dışında, ikinci büyük ilgili kesimin neden turizm ve pazarlama sektöründe yoğunlaştığı da hemen anlaşılıyor.

Bunun dışında, geniş halk kesiminde, ya da örneğin spor camialarında, dinsel gruplar arasında hatta siyasi partiler ve oluşumlar içerisinde HABİTAT konusunun gündeme geldiğini söylemek hala çok zor.

Böyle giderse, belki zirveye kısa bir süre kalsa, medyanın da artık görevini anımsaması sonucunda insanlarımız HABİTAT'la daha bir yakından tanışıp, ne olup ne bittiğini "**son anda**" görmeye başlayacaklar. Ama, yine bu böyle giderse, ne yazık ki toplum da yine sadece "**izleyici**" konumunda bulunacak ve HABİTAT'ın 20 yıl sonra ülkemizde ve İstanbul'da toplanmasının özellikle Türkiye açısından taşıdığı önem yeterince kavranamadan, bu büyük uluslararası buluşma sadece "**görkemli bir turizm olayı**" imajıyla kamuoyu gündeminde geçici fırtınalar yaratarak yaşanıp gidecek...

Oysa Türkiye, HABİTAT-II'ye ev sahibi olsa da olmasa da aslında yine "**HABİTAT sürecini**"

Dünya'da en yoğun ve en sıcak yaşayan ülkelerin belki de en başlarında geliyor.

Birleşmiş Milletler'in HABİTAT'la ilgili tanıtım belgelerinde en başa yazılan, "tarih boyunca uygarlıkların merkezi olan kentler, 21. yüzyıla doğru belki de uygarlığın en büyük düşmanları oluyor" şeklinde özdeyiş, sanki Türkiye kentleri ve özellikle de İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Bursa gibi metropollerimiz için söylenmiş.

Benzer şekilde yine Birleşmiş Milletler'in insan yerleşmeleri ve kentleşme sorunlarını ele alan HABİTAT hazırlık raporlarında vurgulanan "yoğun göç baskısı altında bulunan kentler, toplumsal ve kültürel erozyonun da merkezi oluyorlar" biçimindeki değerlendirmeler de sanki bizim kentlerimizi ve

göçe dayalı kentleşmemizi tanım-
lıyor.

Bu nedenle, HABİTAT gibi

yeryüzünün tüm barınma, iskan, kentleşme, göç, çevre, yerel kültür v.b. alanlardaki sorunların yine tüm ayrıntılarıyla tartışılacağı dev bir uluslararası konferansın İstanbul'da toplanması, neresinden bakılırsa bakılsın, olağanüstü ölçekte bir turizm faaliyeti olmasının ötesinde, ülkemiz ve geleceğimiz açısından doğruları bulma konusunda olağanüstü önem taşıyan bir "fırsat" anlamına geliyor.

Nitekim, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in de geçen yıl HABİTAT'a hazırlık sürecini başlatırken dile getirdiği "bu konferans Türkiye için altın fırsattır" şeklindeki sözünü de işte bu anlamda değerlendirmek gerekiyor. Yine Demirel'in aynı törendeki konuşmasında "Türkiye ve İstanbul dünyanın tüm uzmanlarının ilgi odağı oluyor" demesi de aslında HABİTAT'a sadece turistik anlamda değil, kentleşme, imar v.b. konularda "kuramsal olarak" hazırlanılması gerektiğini gösteriyor.

İşte, böylesi bir süreçte, acaba Türkiye HABİTAT'a doğru yeterli duyarlılıkta bir hazırlık içinde midir? Bu sorunun yanıtı, kuşkusuz hem "evet"i, hem de "hayır"ı içerebilir.

Evet diyenler, Toplu Konut İdaresi'nce sürdürülen çalışmaları

gösterecekler ve HABİTAT'ın İstanbul'da yapılması için gerekli tüm önlemlerin alınmakta olduğunu, parasal, teknik, idari ve mekansal olanakların da kotarıldığını belirteceklerdir.

kent zirvesine duyarlı bir hazırlık süreci içinde olunmadığı hemen görülebilir.

Örneğin, Türkiye yine HABİTAT sürecindeyken ardı ardına bir kaç "**çarpık kentleşme**" felaketi

ya dayalı imar politikalarının harcını oluşturuyor.

Bu sorgulama, işte tam şu anda, yani HABİTAT sürecinde yapılması gerekirken ve HABİTAT bu nedenle eşi bulunmaz bir "fırsat" iken, tüm bu felaketlerde açığa çıkan ilkel imar düzeninin yasal dayanaklarını ortadan kaldırmak için hiç bir adım atılmıyor.

Dahası, tam tersine, örneğin Orman hukukunda yapılan değişikliklerle, ormanları yasa dışı işgal ve imha edenlere bu alanları satmak gibi kurallar devreye sokulabiliyor. SİT kararlarını dinlemeyeceklerini ilan eden belediyelere karşı hiç bir yaptırım uygulanmıyor. Su havzalarının imara açılmasına müdahale edilmiyor. Meslek odalarının yapı üretim sürecindeki denetim hakları yasal güvenceye alınmıyor. Yani, 50 yıldır Türkiye'de uygulanan yanlışların olduğu gibi ve daha da güçlenerek sürmesi yönünde elden ne gelirse yapılıyor. Üstelik, hani bütün bu olumsuz politikaların tartışılacağı bu HABİTAT zirvesi öncesinde ve bu tartışmaya çözüm ona hazırlanıldığı söylenen bir dönemde....

Evet, böyle giderse, Türkiye HABİTAT-II'ye belki başarılı bir evsahipliği yapacak, ama HABİTAT'ın gündemini oluşturan konuları dünyayla birlikte değerlendirme ortamını deyim yerindeyse, bu konularda "**sınıfta kalmış olarak**" yaşayacak.

Hiç değilse, bazı alanlarda kendimize çeki düzen verebilmenin koşullarını yaratabilmek için, şu andan itibaren HABİTAT zirvesinin sonuç belgeleri çıkıncaya kadar, imar, kent, çevre, orman, kültür v.b. konularda artık yeni yasa çıkartmayalım ve "**evrensel doğruların belirlenmesini**" bekleyelim. Eğer bunu başarabilirsek ve bu arada artık imar affı, ormanların özelleştirilmesi, kaçak inşaatlardan bağış almak v.b. gibi aymazlıklara da son verebilirsek, işte o zaman HABİTAT'a ev sahibi olmayı gerçekten hak etmiş olacağız ve bundan gurur duyacağız.

Bu doğru olsa bile, Türkiye'nin kentleşme, imar, çevre ve kültür politikalarında da HABİTAT tartışmasına hazırlandığını söyleyebilen ise kuşkusuz pek çıkmayacaktır.

Çünkü, gerek son zamanlardaki hazırlık çalışmalarının kuramsal kanadına bakıldığında, gerekse Türkiye'nin izlediği kentleşme ve imar politikalarındaki yine son gelişmeler dikkate alındığında, yeni politikaların belirlenmesi anlamında HABİTAT sürecinin hiç de gereği gibi değerlendirilmediği ve bu büyük

yaşadı.

Dinar depremi ile Senirkent ve İzmir sel felaketleri açıkça gösterdi ki, sağlıksız ve bilim dışı kentleşme, ilkel bir kaçak yapılaşma egemenliğiyle birlikte, Türkiye'yi uygarlık dışı bir yerleşme düzeninin batağına saptırılmış durumda.

Denetimsizlik, yasa tanımazlık, plansızlık ve hepsinden önemlisi imar sürecindeki hemen tüm ilgililerde gözlenen aymazlık ve toprak rantına teslimiyet, Türkiye'nin artık bir an önce sorgulanması ve terkedilmesi gereken yağma-